

JURYRAPPORT

De jury van de Irispenning wil dit jaar eerst vertellen hoe ze *niet* te werk is gegaan. We hebben niet een lijstje opgesteld met een x -aantal kandidaten, daarvan de eerste n personen één voor één besproken en afgewezen, om vervolgens de eerste kandidaat te kiezen die beter was dan alle voorafgaande, met n gelijk aan x gedeeld door e , het getal van Euler. Dat zou in principe een goede methode zijn geweest, lazen we vorig jaar in een [fotostrip](#) in tijdschrift New Scientist – ware het niet dat onze favoriete kandidaat al meteen bovenaan het lijstje stond en dat het iemand was bij wie de term ‘langjarig excelleren’ viel.

Als er iemand is die langjarig excelleert op het gebied van wetenschapscommunicatie, altijd met humor, altijd zoekend naar samenwerking, dan is het wel Ionica Smeets. Al bijna vijftien jaar schrijft ze columns over wiskunde en getallen in het dagelijks leven voor de Volkskrant. Aanvankelijk deed ze dat samen met Jeanine Daems onder de naam Wiskundemeisjes, zo’n sterk begrip dat Smeets, als ze drie maal 37 jaar oud is, ongetwijfeld nog steeds ‘wiskundemeisje’ genoemd wordt. Ze heeft diverse televisieprogramma’s over wiskunde en wetenschap gepresenteerd en schuift regelmatig aan in talkshows om over wetenschap te communiceren. Samen met Ype Driessen maakt ze de net genoemde fotostrips voor New Scientist. En over strips gesproken: ze is een van de weinige bekende Nederlanders met een Duckstads alter ego, Pionica Smeets, voorzitter van de Duckstadse Algebra-Ver1iging.

Ionica – haar voornaam is onderscheidender dan haar achternaam, Nederland kent maar een [handvol Ionica’s](#) – is sinds 2015 hoogleraar wetenschapscommunicatie in Leiden. Een relatief nieuw, opkomend vakgebied waar haar hart nog net iets meer ligt dan bij de wiskunde. Ze schreef er verschillende boeken over (*Het exacte verhaal*, en samen met Bas Haring *Vallende kwartjes*). Ze pleit ervoor dat universiteiten hun wetenschappers niet alleen tijd geven en belonen voor onderwijs en onderzoek, maar ook voor wetenschapscommunicatie. In haar oratie zei ze: “Het is een akelige gedachte dat er nog steeds te veel kinderen zijn die ook zeer gelukkig zouden worden van een wetenschappelijke studie, maar die in een omgeving zitten waar niemand ze vertelt dat dit een optie is en waar niemand hen aanmoedigt. Eén populairwetenschappelijke lezing op school, één artikel dat je als kind leest, één toevallige ontmoeting met een wetenschapper: zulke kleine dingen kunnen het verschil maken in een mensenleven. Dat is mijn persoonlijke reden om wetenschapscommunicatie boven de wiskunde te kiezen, hoe prachtig ik mijn oude vak ook vind.”

Vanuit die motivatie schreef Ionica, samen met kinderboekenauteur Edward van de Vendel en tekenaar Floor de Goede, het prachtige, met een Zilveren Griffel en Bronzen Penseel bekroonde, in diverse talen vertaalde jeugdboek *Rekenen voor je leven*. En die drive is ook de reden dat zij door Irispenning-laureaat minister Robbert Dijkgraaf werd gevraagd kwartiermaker te zijn voor een nieuw nationaal centrum voor wetenschapscommunicatie, samen met Alex Verkade.

De jury kent Ionica's kritiek op de naam van de Irispenning. Iris is de Griekse godin die de boodschap van de goden naar de mensen bracht. Te veel academici en beleidsmakers zien wetenschapscommunicatie als de boodschap van de goden die naar het volk gebracht moet worden, vindt Ionica, die ook daarin juist naar samenwerking streeft. We hebben er nota van genomen.

Ook is de jury zich ervan bewust dat Ionica lid is van de Raad van Toezicht van Rijksmuseum Boerhaave, een van de initiatiefnemers van de Irispenning. Maar de wereld van de Nederlandse wetenschapscommunicatie is nu eenmaal klein. En het was dit jaar alsof een quizmaster drie deuren met kandidaten voor de Irispenning voor ons opende – en achter elke deur zat Ionica Smeets.

Jury Irispenning 2023

Louise Gunning-Schepers (juryvoorzitter)

voorzitter Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Marc de Beyer

directeur Teylers Museum

Ellen de Bruin

schrijver en redacteur NRC Handelsblad

Pieter Duisenberg

voorzitter Universiteiten van Nederland

Amito Haarhuis

directeur Rijksmuseum Boerhaave

Géke Roelink

directeur NEMO Science Museum